

**การศึกษาความสามารถในการชำระหนี้เงินกู้ของลูกค้า
ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) สาขาสุรินทร์**

A Study of Customer Repayment Ability

Bank for Agriculture and Agricultural Cooperatives (BAAC), Surin Branch

ณัฐกฤตา ขาวดี

สาขาวิชาการบัญชี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ผู้รับผิดชอบบทความ

Nutkitta Kawdee

E-mail : nutty252413@gmail.com

M.B.A. for Modern managers (VLT 15/2)

Master of Business Administration Program in Accounting

Ramkhamhaeng University

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การศึกษาความสามารถในการชำระหนี้เงินกู้ของลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) สาขาสุรินทร์มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล ลักษณะทางเศรษฐกิจ และสังคมด้านจิตวิทยา ความรู้เกี่ยวกับสัญญาเงินกู้สินเชื่อเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการประกอบอาชีพเกษตรกร(2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการชำระหนี้ของเกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส.สาขาสุรินทร์ (3) เพื่อศึกษาความสามารถในการชำระหนี้เงินกู้สินเชื่อเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายการประกอบอาชีพเกษตรกรกรรม ของลูกค้า ธ.ก.ส. สาขาสุรินทร์ (ในมุมมองของผู้กู้ยืม)โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มที่ศึกษาและแจกแบบสอบถามให้ และการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยครั้งนี้ โดยอ้างอิงจากสูตรการกำหนด ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มลูกค้าที่ใช้บริการกับ ธ.ก.ส.หน่วยอำเภอเมืองสุรินทร์ จำนวน 400 ราย โดยใช้โปรแกรม SPSS ซึ่งแบบสอบถามจะมีการเก็บข้อมูลแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ประกอบด้วย แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติ t-test สถิติความแปรปรวนทางเดียว (One – Way ANOVA) หากพบความแตกต่างจะนำไปเปรียบเทียบเป็นรายคู่ด้วยสถิติ LSD และใช้สถิติถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression)

ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการชำระหนี้ของลูกค้า ธกส.สาขาสุรินทร์พบว่า ตัวแปรอิสระ สามารถพยากรณ์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการชำระหนี้ของลูกค้า ธกส.สาขาสุรินทร์ ซึ่งให้เห็นว่า การออมเงิน(การฝากเงิน)ต่อเดือน Sig.=0.000 และการมีหนี้สินต่อเดือน Sig.=0.000 โดยมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่าการออมเงิน(การฝากเงิน)ต่อเดือน และการมีหนี้สินต่อเดือน มีผลต่อความสามารถในการชำระหนี้ของลูกค้า ธ.ก.ส.สาขาสุรินทร์ ได้อย่างมีนัยสำคัญ โดยตัวแปรอิสระที่มีอำนาจ

พยากรณ์ที่ดีที่สุด รองลงมาคือ ปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับสัญญาเงินกู้สินเชื่อ Sig.=0.007 ขณะที่ การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์กร ,ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ด้านภัยธรรมชาติ ,ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ด้านโรคระบาด ,ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ด้านราคาผลผลิตทางการเกษตร ,ปัจจัยด้านจิตวิทยา ด้านภาพลักษณ์ ธ.ก.ส. ,ปัจจัยด้านจิตวิทยา(ภาพลักษณ์ธนาคารที่ใช้บริการ) และปัจจัยด้านจิตวิทยา(ภาพลักษณ์พนักงานที่ให้บริการในสาขาที่ลูกค้าใช้บริการ) ไม่มีระดับนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าตัวแปรอิสระด้านดังกล่าว ไม่มีผลต่อการพยากรณ์ความสามารถในการชำระหนี้ของลูกค้า ธ.ก.ส.สาขาสุรินทร์ ได้อย่างมีนัยสำคัญ

คำสำคัญ : การออมเงิน(การฝากเงิน)ต่อเดือน , หนี้สินต่อเดือน ,ความสามารถในการชำระหนี้เงินกู้

Abstract

Subject research The study of loan repayment ability of customers of Bank for Agriculture and Agricultural Cooperatives (BAAC), Surin Branch, was aimed at (1) to study basic personal characteristics. Socioeconomic Characteristics in Psychology Knowledge of credit loan agreement for agricultural expenses (2) to study factors affecting farmers' debt servicing ability. BAAC Surin Branch (3) to study the ability to repay loan debt for agricultural expenses of BAAC customers Surin branch (from the borrower's perspective) by Collect data from the study group and distribute questionnaires. And to determine the sample size for this research With reference to the formulas Sample size Customers who use services with BAAC Muang Surin district unit of 400 people by using the SPSS program. The questionnaire will be divided into 4 parts, consisting of general information questionnaires. The questionnaire was used as a tool for data collection. The statistics used in the analysis were frequency, percentage, mean and standard deviation. The hypothesis was tested using the One-Way ANOVA statistic. If differences were found, they were compared with LSD statistics and multiple regression statistics.

The study found that Factors that Influence Customer's Debt Debt BAAC, Surin Branch found that independent variables were able to predict factors influencing customers' debt servicing ability. BAAC, Surin Branch Point out that Savings (deposits) per month Sig. = 0.000 and debt per month Sig. = 0.000 with a statistically significant level of 0.05 indicates monthly savings (deposits). And the availability of debt per month It affects the ability to pay off the debt of the customer. BAAC, Surin Branch Has been significant The independent variable with the best predictive power, followed by the knowledge factor of the loan agreement Sig. = 0.007, while membership of a group or organization. , Economic and social factors Natural disaster , Economic and social factors in epidemic, socio-economic factors Price of agricultural products , Psychological factor The image of BAAC, Psychological factors (the image of the bank used) and the psychological factors (the image of the employees serving in the customer branch) were not statistically significant. Showing that the independent variables such side It does not affect the forecasting of the debt servicing ability of the customer. BAAC, Surin Branch Has been significant.

Keywords: savings (deposit) per month, debt per month , The ability to repay the loan.

บทนำ

ในปัจจุบันต้องยอมรับว่าปัญหาของการกู้เงินหรือการขอสินเชื่อของเกษตรกรไทยได้ยอมรับกันมาช้านานแล้ว และปัญหานี้เองทำให้มีปัญห่อื่น ๆ ตามมา ซึ่งเราจะไม่สามารถแก้ปัญหาลำต้นนี้ได้ ถ้าไม่ปรับปรุงแก้ไขปัญหาลำต้นเสียก่อน บางคนถึงกับเชื่อว่าเราจะไม่สามารถแก้ไขปรับปรุงสภาพต่าง ๆ ของเกษตรกรไทยในปัจจุบันได้เลย ถ้าหากว่าไม่พิจารณาถึงปัญหาลำต้นเสีย และมีความเห็นว่าปัญหาการผลิต การเพิ่มผลผลิต การปรับปรุงวิธีการผลิต คุณภาพสินค้าทางการเกษตรกรรม ราคาสินค้าที่เกษตรกรได้รับ ความเป็นอยู่ของเกษตรกร การศึกษา ฯลฯ ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้สืบเนื่องมาจากปัญหาเรื่อง “ขาดแคลนด้านการเงิน” ของเกษตรกรทั้งสิ้น ปัญหาดังกล่าวไม่ได้รับความเอาใจใส่เท่าที่ควรในอดีต ต่อมาในระยะหลังเมื่อมีแผนพัฒนาการเศรษฐกิจขึ้น ก็ได้กล่าวไว้อย่างชัดเจนถึงการจัดตั้งระบบสินเชื่อการเกษตร ซึ่งนับว่าเป็นความสำคัญอย่างถูกต้องและจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาการเกษตร

ตามพระราชบัญญัติ ร.ก.ส. พ.ศ.2509 มีเจตนารมณ์ให้ธนาคารเป็นสถาบันการเงินเพื่อพัฒนาชนบท โดยให้ความช่วยเหลือทางการเงินหรือการบริหารจัดการแก่เกษตรกร กลุ่มเกษตรกร บุคคล กลุ่มบุคคล ผู้ประกอบการสหกรณ์ กองทุนหมู่บ้านหรือชุมชน รวมทั้งองค์กรที่มีวัตถุประสงค์ในการสนับสนุนประกอบอาชีพของเกษตรกรหรือชุมชน และตามแผนยุทธศาสตร์ 5 ปี (ปีบัญชี 2560 – 2564) ซึ่งกำหนดภารกิจให้ธนาคาร มุ่งเน้นการสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนแบบองค์รวม การเพิ่มขีดความสามารถภาคเกษตร การพัฒนาทางการเงินอย่างครบวงจร การบริหารเงินทุนให้สมดุลและเพียงพอ การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันขององค์กร และความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม เพื่อการยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเพิ่มประสิทธิภาพของการบริหารและบริการประชาชนธนาคารจึงได้กำหนดยุทธศาสตร์สนับสนุนสินเชื่อเชิงรุกอย่างมีคุณภาพด้วยหลักธรรมาภิบาล เพื่อให้สัดส่วนสินเชื่อภาคเกษตรต่อสินเชื่อนอกภาคเกษตรมีหลักการพิจารณาที่ชัดเจน สามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์เงินกู้ให้สอดคล้องกับศักยภาพที่เพิ่มขึ้นของลูกค้าปรับบทบาทสู่ธนาคารพัฒนาชนบท

วัตถุประสงค์การวิจัย

งานวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยต้องการศึกษาเพื่อให้ได้มาซึ่ง ข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับลูกค้า ร.ก.ส. สาขาสุรินทร์ เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการปรับใช้กับการดำเนินงาน ดังนั้นจึงกำหนดวัตถุประสงค์การวิจัยไว้ดังต่อไปนี้

- 2.1 เพื่อศึกษาปัจจัยพื้นฐานของลูกค้า ร.ก.ส. ต่อความสามารถในการชำระหนี้
- 2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการชำระหนี้เงินกู้สินเชื่อเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายการประกอบอาชีพเกษตรกร ของลูกค้า ร.ก.ส. สาขาสุรินทร์ (ในมุมมองของผู้กู้ยืม)

ขอบเขตการวิจัย

4.1 ประชากรตัวอย่างเป็นเกษตรกรลูกค้า ร.ก.ส.สาขาสุรินทร์ หน่วยอำเภอเมืองสุรินทร์ที่ใช้บริการสินเชื่อเพื่อการเกษตร ของ ร.ก.ส.สาขาสุรินทร์

4.2 ศึกษาเฉพาะสินเชื่อเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายการประกอบอาชีพในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำนา เลี้ยงสัตว์

สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม การออม หนี้สิน การเป็นสมาชิกหรือองค์กร ด้านจิตวิทยา และด้านความรู้มีอิทธิพลต่อความสามารถในการชำระหนี้เงินกู้ของลูกค้า ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) สาขาสุรินทร์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

3.1 เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยพื้นฐานของลูกค้าหนี้ ธ.ก.ส. ต่อความสามารถในการชำระหนี้

3.2 เพื่อให้ทราบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการชำระหนี้เงินกู้สินเชื่อเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายการประกอบอาชีพเกษตรกรกรรม ของลูกค้า ธ.ก.ส. สาขาสุรินทร์ (ในมุมมองของผู้กู้ยืม)

การทบทวนวรรณกรรม

สถานการณ์โรคระบาดโควิด-19

ผศ.นพ.จักรพันธุ์(อาจารย์เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านโรคติดเชื้อ): 2564 โรคโควิด-19 เกิดจากเชื้อโคโรนาไวรัสสายพันธุ์ใหม่ที่พบในประเทศจีนเมื่อเดือนธันวาคม ปี ค.ศ.2019 ไวรัสสายพันธุ์นี้มีชื่อว่า Severe Acute Respiratory Syndrome Coronavirus 2(SARS-CoV-2) ช่วงแรกเราเรียกชื่อว่าโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ (2019-nCoV) แต่เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ปี ค.ศ. 2020 องค์การอนามัยโลก (World Health Organization; WHO) ได้บัญญัติศัพท์สำหรับในโรคนี้ขึ้นมาใหม่เป็น โรคโควิด-19 หรือ COVID-19 ซึ่งย่อมาจาก Coronavirus disease of 2019

จักรพันธุ์ ศิริบริรักษ์ และ สมจิต พฤษะรัตนันท์ บทสัมภาษณ์พิเศษ (Special interview) :2564 โรคโควิด-19 เป็นปัญหาสาธารณสุขทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทย ผลการศึกษา ผลการศึกษา โรคโควิด-19 เป็นโรคติดต่อจากละอองไอ จาม หรือสิ่งคัดหลั่งจากผู้ป่วย มีสาเหตุจากโคโรนาไวรัสที่ติดเชื้อส่วนใหญ่ไม่มีอาการ หรืออาการน้อย มีส่วนน้อยเป็นรุนแรง อาการของโรคมักเป็นทางเดินหายใจส่วนบน หากเป็นมากจะมีอาการที่ปอด พบผู้ใหญ่เป็นโรคมากกว่าเด็ก ผู้ที่เป็นรุนแรงมักเป็นผู้สูงอายุ และมีโรคเรื้อรังร่วมด้วย อัตราเสียชีวิตพบได้ร้อยละ 2-3 ของผู้ป่วยทั้งหมด ยังไม่มียารักษาโรคโดยตรง แต่มีการใช้ยาต้านไวรัส วิธีป้องกันไม่ให้เป็นโรคใช้หลักการป้องกันโรคที่แหล่งกำเนิดโรค ทางผ่านคือการรักษาระยะห่าง และผู้รับ โดยต้องรักษาสูขอนามัยและสวมใส่อุปกรณ์ป้องกันทางเดินหายใจ และยังไม่มียาวัคซีนป้องกันโรคนี้

สรุป โรคโควิด-19 เป็นโรคติดต่อโดยทางเดินหายใจ การป้องกันโดยการรักษาสูขอนามัยเป็นวิธีที่ดีที่สุด เนื่องจากยังไม่มียารักษาและไม่มีวัคซีนป้องกัน

ศิริประภา ศรีวิโรจน์” และ ปัทมนันท์ บุญอนอมติรัตน์ : 2563 ผลการศึกษามาตรการผ่อนปรนชั่วคราวทางบัญชีในสถานการณ์แพร่ระบาดของโควิด-19 เพื่อให้ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี และผู้ทำบัญชีมีความเข้าใจในมาตรการที่เป็นแนวทางให้เลือกปฏิบัติในการจัดทำงบการเงินเพื่อรายงานผลการดำเนินงานและฐานะการเงินของกิจการที่สะท้อนให้เห็นได้ถึงสถานการณ์ ข้อจำกัด และสภาพการณ์ทางเศรษฐกิจในช่วงเวลาหรือรอบระยะเวลาที่จัดทำงบการเงิน ภายใต้มาตรฐานรายงานทางการเงิน มาตรฐานการบัญชี และแนวปฏิบัติทางบัญชีที่เกี่ยวข้องกับกิจการ และเพื่อ

แสดงให้เห็นว่าหากกิจการเลือกปฏิบัติตามมาตรการผ่อนปรนชั่วคราวทางบัญชีในสถานการณ์แพร่ระบาดของโควิด-19 จะสามารถมีส่วนช่วยในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ

สรุปมาตรการผ่อนปรนชั่วคราวทางบัญชีในสถานการณ์แพร่ระบาดของโควิด-19 ประเทศไทยและประเทศทั่วโลกกำลังเผชิญกับสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) และประเทศไทยอยู่ในห้วงเวลาการนำพาภาคประชาชนทุกสาขาอาชีพ องค์กรภาครัฐ องค์กรภาคธุรกิจเคลื่อนที่ฝ่าวิกฤตด้วยความร่วมแรงร่วมใจ ผสานสรรพกำลังต่าง ๆ อย่างมีสติและรอบคอบ เพื่อให้เศรษฐกิจขับเคลื่อนไปได้ สำหรับส่วนงานบัญชีที่เป็นกลไกหนึ่งที่สำคัญต่อระบบเศรษฐกิจ ในการจัดทำรายงานทางการเงินและนำเสนองบการเงินแก่ผู้มีส่วนได้เสียให้เข้าใจถึงผลการดำเนินงาน และฐานะการเงินของกิจการ ที่สะท้อนภาพการดำเนินงานภายใต้สถานการณ์ทางธุรกิจ และข้อจำกัดต่าง ๆ มากมาย ดังนั้นผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี ผู้ทำบัญชี ต้องมีความเข้าใจในสถานการณ์ และติดตามมาตรการต่าง ๆ ของทุกภาคส่วนที่ออกมาตราการมาในช่วงสถานการณ์ที่กระทบทั่วโลก โดยเฉพาะมาตรการที่ออกโดยหน่วยงานกำกับดูแล เช่น ที่สภาวิชาชีพบัญชีได้ออกมาตรการผ่อนปรนชั่วคราวทางบัญชีในสถานการณ์แพร่ระบาดของโควิด-19 เนื่องด้วยเป็นการกำหนดแนวปฏิบัติทางการบัญชี 2 ฉบับ ซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงต่อการปฏิบัติทางการบัญชี การจัดทำ และการนำเสนองบการเงินของกิจการภายใต้ข้อเท็จจริงในห้วงสถานการณ์ดังกล่าว แม้ว่ามาตรการผ่อนปรนชั่วคราว ทางบัญชีในสถานการณ์แพร่ระบาดของโควิด-19 ทั้ง 2 ฉบับ ดังกล่าว มิได้ออกมาเพื่อบังคับให้ทุกกิจการต้องปฏิบัติตาม แต่เป็นเพียงแนวทางปฏิบัติทางบัญชีที่กิจการสามารถเลือกปฏิบัติได้ ดังนั้นกิจการจึงควรนำแนวทางเลือกปฏิบัติมาพิจารณาว่าจะดำเนินการได้หรือไม่ อย่างไร ดำเนินการได้มากน้อยเพียงใด โดยอาจต้องตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของกิจการที่จะเป็นส่วนหนึ่งของสังคมในการขับเคลื่อนให้เศรษฐกิจของประเทศผ่านพ้นวิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

พงษ์มนัส คีอด : 2563 ผลการศึกษาผลกระทบของการแพร่ระบาดโรคไวรัสโคโรนา 2019 ต่อการประกอบอาชีพบริการจัดส่งอาหารผลการวิจัยพบว่า สภาพการทำงานในสภาวะการเกิดโรคระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง กล่าวคือผู้ให้บริการส่งอาหารไปยังที่พักยังสามารถที่จะปรับตัวต่อการเกิดการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 ได้ เนื่องมาจากตัวผู้ให้บริการส่งอาหารไปยังที่พักเองมีการป้องกันตัวเองเพื่อไม่ให้เกิดติดต่อของโรคระบาด และทางบริษัทมีมาตรการป้องกันต่าง ๆ ออกมาช่วยเหลือ เช่น ให้เว้นระยะและเลี่ยงการสัมผัส เป็นต้น ส่งผลให้การบริการส่งอาหารไปยังที่พักยังคงที่จะดำเนินการประกอบอาชีพต่อไปได้เป็นจำนวนมาก ต่อมาในประเด็นมาตรการเยียวยาจากทางภาครัฐ ผู้ให้บริการส่งอาหารไปยังที่พักเห็นว่ารัฐบาลควรมีมาตรการเยียวยาอื่น และควรมีการแจกเงินเยียวยาประชาชนให้มากขึ้น ส่วนด้านมาตรการบริหารจัดการสถานการณ์ที่ดี และมาตรการที่ประชาชนเข้าถึงได้ง่าย พบว่ารัฐบาลยังไม่สามารถที่จะจัดการและทำให้ประชาชนเข้าถึงมาตรการต่าง ๆ ของรัฐบาลได้ง่าย อีกทั้งในประเด็นเรื่องของความวิตกกังวลพบว่าส่วนใหญ่ผู้ให้บริการส่งอาหารมีความกังวลในด้านเศรษฐกิจมากที่สุดเห็นได้ว่าการเกิดการแพร่ระบาดไวรัส โคโรนา 2019 ส่งผลกระทบเป็นวงกว้างไม่เพียงแต่ในประเทศใดประเทศหนึ่งเท่านั้น โดยส่งผลกระทบทุกประเทศทั่วโลก ดังนั้นหากการแก้ปัญหาวิกฤตจึงต้องร่วมกันแก้ปัญหาโดยประชาชนทุกคนทั่วโลกเพื่อเป็นการยับยั้งการแพร่ระบาดของไวรัส โคโรนา 2019

พฤติกรรมด้านการออม(กฤตภาส เลิศสงคราม : 2555) ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาจำนวนเงินออม รูปแบบการออมจุดมุ่งหมายในการออม และศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการออมของพนักงานบริษัทพัฒนาอสังหาริมทรัพย์โดยเป็นการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative research) ใช้การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research method) ด้วยแบบสอบถาม (Questionnaire) กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง จำนวน 258 ตัวอย่าง และประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ สถิติขั้นพื้นฐานและการทดสอบหาปัจจัยที่มีผลต่อการออมใช้การวิเคราะห์โดยใช้สมการถดถอยเชิงเส้นตรง (Multiple Linear Regression) พบว่า พฤติกรรมการออมของพนักงานบริษัทพัฒนาอสังหาริมทรัพย์โดยส่วนใหญ่ออมในสถาบันการเงิน และจำนวนเงินออมต่ำกว่า 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 29.37 โดยที่จุดมุ่งหมายของการออมของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่มีการออมเพื่อใช้จ่ายยามฉุกเฉินผู้ออมยังมีความต้องการที่จะออมในระยะยาว แต่จำนวนเงินออมของผู้ออมยังต่ำอยู่ ดังนั้นควรหามาตรการในการกระตุ้นการออมให้เพิ่มขึ้น โดยอาจจะด้วยการเพิ่มสิทธิประโยชน์จากการออมให้เพิ่มสูงขึ้นเพื่อจูงใจให้ประชากรกลุ่มนี้มีความต้องการการออมมากขึ้น หรือสถาบันการเงินควรมีการติดตามผลอย่างต่อเนื่อง จำนวนสมาชิกในครอบครัวเพิ่มขึ้น 1 คน ทำให้การออมลดลง 1.756 จึงควรมีการวางแผนครอบครัวเพื่อไม่ให้มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวมากเกินไป จำนวนค่าใช้จ่ายในครอบครัวที่เพิ่มขึ้น 1 บาท จะส่งผลให้จำนวนเงินออมของ ลดลง 0.881 บาท ดังนั้นจึงต้องมีการวางแผนด้านค่าใช้จ่ายให้เหมาะสมผลการศึกษาพฤติกรรมออม

ภาระหนี้สินที่ส่งผลกระทบให้เกิดหนี้ค้างชำระ (ชาญวุฒิ ขาวสกุล : 2551) ปัญหาหนี้ค้างชำระของเกษตรกรลูกค้านานการเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานของธนาคารและต่อเกษตรกรลูกค้า ซึ่งมีสาเหตุมาจากตัวเกษตรกรเองและสาเหตุมาจากสภาพปัญหาด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม รวมทั้งปัญหาจากพนักงานและระบบงานของธนาคาร ซึ่งปัญหาเหล่านี้ล้วนแต่ส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานของธนาคารและต่อเกษตรกรลูกค้า โดยมีแนวโน้มจะมีปัญหาหนี้ค้างเพิ่มมากขึ้นเป็นวงจรรุนแรงโดยไม่มีวันสิ้นสุด

กรอบแนวคิด

1. ตัวแปรอิสระ

- ลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ , อายุ , สถานภาพการสมรส , จำนวนสมาชิกในครัวเรือน , รายได้ต่อครัวเรือน , ระดับการศึกษา , ระยะเวลาการเป็นลูกค้า ธ.ก.ส. และจำนวนที่ดินทำกินที่ถือครองทั้งหมดของครัวเรือน

- ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ประกอบด้วย ภัยธรรมชาติ , โรคระบาด , และราคาผลผลิตทางการเกษตร

- การออม , หนี้สิน , การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์กร

- ปัจจัยด้านจิตวิทยา ประกอบด้วย ภาพลักษณ์ ธ.ก.ส. , ภาพลักษณ์ธนาคารสาขาที่ใช้บริการ และภาพลักษณ์พนักงานที่ให้บริการในสาขาที่ท่านใช้บริการ

- ปัจจัยด้านความรู้ ได้แก่ ระดับความรู้เกี่ยวกับสัญญาเงินกู้สินเชื่อ

2. ตัวแปรตาม คือ ความสามารถในการชำระหนี้เงินกู้สินเชื่อเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายการประกอบอาชีพเกษตรกรของลูกค้านานการเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) สาขาสุรินทร์ (ในมุมมองของผู้กู้ยืม)

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบไม่ทดลอง (Non-Experimental Design) เป็นการศึกษาที่มีการศึกษาตามสภาพที่เป็นไปตามธรรมชาติ โดยไม่มีการจัดกระทำหรือควบคุมตัวแปรใดๆ เป็นการรวบรวมข้อมูลภาคสนามแบบวิจัยตัดขวาง (Cross Sectional Studies) คือ การเก็บข้อมูลในช่วงระยะเวลาใดเวลาหนึ่งเพียงครั้งเดียว โดยใช้เครื่องมือวิจัยเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการสถิติ โดยขอความอนุเคราะห์ให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการศึกษางานวิจัย จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องของภาษาและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถาม จากการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน พบว่า ค่า IOC สูงสุดเท่ากับ 1 และค่า IOC ต่ำสุดเท่ากับ 0.66 ซึ่งค่า IOC ของข้อคำถามทุกข้อมีค่ามากกว่า 0.50 แสดงว่าข้อคำถามทุกข้อครอบคลุมเนื้อหาที่ต้องการวัด และนำไปทดลองใช้ (try-out) กับลูกค้าเกษตรกรของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) สาขาสุรินทร์ หน่วยอำเภอเมืองสุรินทร์ จำนวน 30 คน และหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.926 แสดงว่า ข้อคำถามมีระดับความเชื่อมั่นสูง และสามารถนำไปเก็บข้อมูลได้

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามแล้ว ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาประมวลผลด้วย การวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ใช้ค่าร้อยละ (Percentage) และค่าความถี่ (Frequency) กับตัวแปรที่มีระดับการวัดเชิงกลุ่ม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ, ระดับการศึกษา , ประวัติการกู้เงิน และจำนวนสมาชิกในครัวเรือน
2. การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics) ใช้ข้อมูลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้
 - 1) เพื่อศึกษาความสามารถในการชำระหนี้เงินกู้ของลูกค้า ธ.ก.ส.สาขาสุรินทร์ จำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล จำแนกตามเพศ ใช้สถิติ t-test
 - 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการชำระหนี้เงินกู้สินเชื่อเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายการประกอบอาชีพเกษตรกรกรรม ของลูกค้า ธ.ก.ส. สาขาสุรินทร์ (ในมุมมองของผู้กู้ยืม) โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

สรุปผลการวิจัย

สรุปผลและอภิปรายการวิจัยข้อมูลแบบสอบถามเรื่อง ความสามารถในการชำระหนี้เงินกู้ของลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) สาขาสุรินทร์ พบว่า

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็น เพศชาย โดยมีจำนวน 201 คน คิดเป็นร้อยละ 50.2 มากกว่าเพศหญิง มีอายุ อายุ 31-40 ปี จำนวน 288 คน คิดเป็นร้อยละ 72.0 สถานภาพการสมรส คือ สมรส จำนวน 338 คน คิดเป็นร้อยละ 84.5 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน คือ จำนวน 3 คน จำนวน 216 คน คิดเป็นร้อยละ 54.0

รายได้ต่อครัวเรือนต่อครั้งที่เก็บเกี่ยวผลผลิตทางการเกษตร คือ 20,001 บาท – 30,000 บาท จำนวน 283 คน คิดเป็นร้อยละ 70.8 40,001 บาท ขึ้นไป จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ .5 ตามลำดับ ค่าใช้จ่ายได้ต่อครัวเรือนต่อเดือน คือ 10,001 บาท – 20,000 บาท จำนวน 295 คน คิดเป็นร้อยละ 73.8

ระดับการศึกษา ปวช./ปวท./ปวส./อนุปริญญา จำนวน 324 คน คิดเป็นร้อยละ 81.0 ระยะเวลาการเป็นลูกหนี้ คือ 1-5 ปี จำนวน คน 240 คน คิดเป็นร้อยละ 60

การถือครองที่ดินในปัจจุบัน ที่ตนเอง จำนวน 5 ไร่ จำนวน 206 คน คิดเป็นร้อยละ 51.5 หลักประกันใดในการกู้เงิน ธกส หลักประกันที่ดินค้ำประกัน จำนวน 306 คน คิดเป็นร้อยละ 76.5

การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์กร คือ สหกรณ์ออมทรัพย์ จำนวน 342 คน คิดเป็นร้อยละ 85.5

จำนวนที่ดินทำกินที่ถือครองทั้งหมดของครัวเรือน คือ ไม่ระบุ จำนวน 303 คน คิดเป็นร้อยละ 5.75

การออมเงิน(การฝากเงิน) เริ่มที่ 1 สูงสุด 500,000 จากจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวนเงิน 50,000 บาท เป็นจำนวนที่มีการออมมากที่สุด การออมเงิน(การฝากเงิน)

หนี้สินต่อเดือน 10,001 เป็นต้นไป จำนวน 277 คน คิดเป็นร้อยละ 69.25 โดยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

1) ผลการวิเคราะห์ ความสามารถในการชำระหนี้เงินกู้,ด้านทัศนคติต่อ ธ.ก.ส. และความรู้เกี่ยวกับสัญญาเงินกู้สินเชื่อเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ด้านเศรษฐกิจและสังคม ในระดับเห็นด้วย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.38 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.495 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า คือ ราคาน้ำมันปัจจุบันสูงกว่าราคาน้ำมันในอดีต มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.48 ต่อมาคือ ต้นทุนในการผลิตทางการเกษตร เช่น ค่าปุ๋ย , ค่าแรงงาน ค่าเมล็ดพันธุ์ ในปัจจุบันมีความผันผวนสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.34 และ ราคาผลผลิตในปัจจุบัน ต่ำกว่าในอดีต มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.25 รองลงมาตามลำดับ

2) ผลการวิเคราะห์ ความสามารถในการชำระหนี้เงินกู้,ด้านทัศนคติต่อ ธ.ก.ส. และความรู้เกี่ยวกับสัญญาเงินกู้สินเชื่อเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ด้านภัยทางธรรมชาติ ในระดับเห็นด้วย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.32 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.468 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า คือ ปริมาณน้ำฝนที่ตกติดต่อกันจำนวนมาก มีผลกระทบสูง ต่อผลผลิตจากการเพาะปลูก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33 ต่อมาคือ ฝนทิ้งช่วงเป็นเวลานานทำให้ผลผลิตด้านการเกษตรเสียหายสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33 และ โรคระบาดของพืชและสัตว์ มีผลกระทบต่อผลผลิตการเกษตรสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.29 รองลงมาตามลำดับ

3) ผลการวิเคราะห์ ความสามารถในการชำระหนี้เงินกู้,ด้านทัศนคติต่อ ธ.ก.ส. และความรู้เกี่ยวกับสัญญาเงินกู้สินเชื่อเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม สถานการณ์โรคระบาดโควิด-19 มีผลกระทบระดับใด ในระดับเห็นด้วย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.25 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.432 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า คือ โควิด-19 ทำให้การจัดหาวัสดุทางการเกษตรยากลำบากขึ้น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.30 ต่อมาคือ โควิด-19 ทำให้ราคาวัสดุทางการเกษตรสูงขึ้น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.26 และ โควิด-19 ส่งผลต่อราคาผลผลิตทางการเกษตรที่สูงขึ้น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.21 รองลงมาตามลำดับ

4) ผลการวิเคราะห์ ความคิดเห็นของท่านต่อธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร โดยภาพรวมในระดับเห็นด้วย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.15 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.454 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า คือ ภาพลักษณ์ ธ.ก.ส มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.29 ต่อมาคือ ภาพลักษณ์ ธนาคารสาขาที่ใช้บริการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.32 และ ภาพลักษณ์ พนักงานที่ให้บริการในสาขาที่ท่านใช้บริการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.22 ด้านความสามารถในการชำระหนี้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.70

5) ผลการวิเคราะห์ ความคิดเห็นของท่านต่อธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ด้าน ภาพลักษณ์ ธ.ก.ส มีผลกระทบระดับ ในระดับเห็นด้วย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.29 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.434 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า คือ สถานที่ของ ธ.ก.ส.มีสภาพแวดล้อมเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33 ต่อมาคือ ธ.ก.ส.มีความน่าเชื่อถือระดับสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20 และ พนักงานมีความพร้อมในการปฏิบัติงานตลอดเวลา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.29 รองลงมาตามลำดับ

6) ผลการวิเคราะห์ ความคิดเห็นของท่านต่อธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ภาพลักษณ์ พนักงานที่ให้บริการในสาขาที่ท่านใช้บริการ มีผลกระทบระดับ ในระดับเห็นด้วย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.29 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.439 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า คือ พนักงานให้ข้อมูล ด้านสินเชื่อ อย่างครบถ้วน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33 ต่อมาคือ พนักงานมีความสุภาพต่อผู้ให้บริการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.27 และ พนักงานมีความใส่ใจในปัญหาของลูกค้าเป็นอย่างดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.27 รองลงมาตามลำดับ

7) ผลการวิเคราะห์ ความคิดเห็นของท่านต่อธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ด้าน ความสามารถในการชำระหนี้ มีผลกระทบระดับ ในระดับเห็นด้วย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.70 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.783 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า คือ ชำระหนี้ได้ครบทุกสัญญา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.75 ต่อมาคือ หากมีโครงการพักชำระหนี้ ท่านสนใจจะเข้าร่วมในโครงการแน่นอน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.72 และ พฤติกรรมในการชำระหนี้ตรงเวลา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.63 รองลงมาตามลำดับ

8) ผลการวิเคราะห์ ความสามารถในการชำระหนี้เงินกู้ของลูกค้า ธ.ก.ส.สาขาสุรินทร์ จำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศต่างกัน มีความสามารถในการชำระหนี้เงินกู้ของลูกค้า ธ.ก.ส.สาขาสุรินทร์ จำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ ด้าน เศรษฐกิจและสังคม ด้านภัยทางธรรมชาติ สถานการณ์โรคระบาดโควิด-19 มีผลกระทบระดับใด มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

9) ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวระหว่าง อายุกับ ความสามารถในการชำระหนี้เงินกู้ของลูกค้า ธ.ก.ส.สาขาสุรินทร์ ด้าน ภาพลักษณ์ ธ.ก.ส กลุ่มตัวอย่างที่มี อายุ ต่างกันมีความสามารถในการชำระหนี้เงินกู้ของลูกค้า ธ.ก.ส.สาขาสุรินทร์ ด้าน ภาพลักษณ์ ธ.ก.ส. แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

อภิปรายผล

ผลการวิจัยการศึกษา ความสามารถในการชำระหนี้เงินกู้ของลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) สาขาสุรินทร์ สามารถสรุปตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1) ผลการวิเคราะห์ ความสามารถในการชำระหนี้เงินกู้,ด้านทัศนคติต่อ ธ.ก.ส. และความรู้เกี่ยวกับสัญญาเงินกู้สินเชื่อเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ด้านเศรษฐกิจและสังคม ในระดับเห็นด้วย ราคาน้ำมันปัจจุบันสูงกว่าราคาน้ำมันในอดีต ในระดับเห็นด้วย ต่อมาคือ ต้นทุนในการผลิตทางการเกษตร เช่น ค่าปุ๋ย ค่าแรงงาน ค่าเมล็ดพันธุ์ ในปัจจุบันมีความผันผวนสูง ในระดับเห็นด้วย และ ราคาผลผลิตในปัจจุบัน ต่ำกว่าในอดีต ในระดับเห็นด้วย

2) ผลการวิเคราะห์ ความคิดเห็นของท่านต่อธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร โดยภาพรวม ในระดับเห็นด้วย ภาพลักษณ์ ธ.ก.ส ในระดับเห็นด้วย ต่อมาคือ ภาพลักษณ์ ธนาคารสาขาที่ใช้บริการ

ในระดับเห็นด้วย และ ภาพลักษณ์ พนักงานที่ให้บริการในสาขาที่ท่านใช้บริการในระดับเห็นด้วย ด้านความสามารถในการชำระหนี้ ในระดับเห็นด้วย

ข้อเสนอแนะ

ควรศึกษาพื้นที่ ที่สามารถแก้ไขปัญหาการชำระหนี้ได้สำเร็จ หรือศึกษาปัจจัยทางผลต่อการไม่ชำระหนี้ของลูกค้าเพื่อนำไปพัฒนารูปแบบการบริการด้านสินเชื่อของธนาคารการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส) ต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อใช้ในวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ศึกษาปัจจัยที่ทำให้ลูกค้าขอเพิ่มวงเงินหรือเพิ่มสัญญาการกู้เงิน
- 2) ศึกษาแรงจูงใจในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการพักชำระหนี้

เอกสารอ้างอิง

- www.cdn1.dailypost.ng/wp-content/uploads/2015/07/University-other-Centres-of-Excellence-to-access-World-Bank's-80m-grant.png
- www.stou.ac.th/stouonline/LOM/data/sec/Lom20/reference.html#ref17
- www.baac.or.th/th/content-about.php?content_group_sub=0001
- www.baac.or.th/th/content-about.php?content_group_sub=0003
- www.baac.or.th/th/cg/O03_อำนาจหน้าที่และภารกิจ.pdf.pdf
- www.baac.or.th/file-upload/2006-07-28-251-porobo.pdf
- www.baac.or.th/th/content-about.php?content_group_sub=0006
- www.baac.or.th/th/file-upload/4-Loan.pdf
- www.baacnet//ow/sps0008/index.php ระบบสารสนเทศ ธ.ก.ส.ช่วยงานสาขา (2564)
- ดร.ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ(2553) ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ,กฎหมายเบื้องต้นทางธุรกิจ (พิมพ์ครั้งที่13 แก้ไขเพิ่มเติม), สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ไชยยศ เหมะรัชตะ(2536) นิติกรรม. สำนักพิมพ์นิติธรรม
- จี๊ด เศรษฐบุตร(2555) หลักกฎหมายแพ่งลักษณะนิติกรรมและสัญญา. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2555
- ก้องวิทย์ วัชรภรณ์ (2559) กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พร้อมสอบ เล่ม 3. สำนักพิมพ์ปณัรัช.
- พระราชบัญญัติธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร พ.ศ. 2509
- <https://www.baac.or.th/file-upload/2006-07-28-251-porobo.pdf>
- ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ www.baac.or.th/th/content-bout.php?content_group_sub=0028
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช(2559) นิติกรรมสัญญา หนังสือ ค้าประกัน จำนอง, กรุงเทพฯ : ,
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ก้องวิทย์ วัชรภรณ์(2559) กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พร้อมสอบ เล่ม 3. สำนักพิมพ์ปณรัชช
สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตสภา(2559) หนังสือรวมคำบรรยายภาคหนึ่ง สมัยที่ 68 วิชาหนี้,
กรุงเทพฯ : พลสยาม

ดร.ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ(2553) กฎหมายเบื้องต้นทางธุรกิจ. (พิมพ์ครั้งที่ 13 แก้ไขเพิ่มเติม
สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

สมจิต พุกษะรัตนนท์(2563) สาขาวิชา เวชศาสตร์ชุมชน อาชีวเวชศาสตร์ และเวชศาสตร์
ครอบครัว คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ชลบุรี ประเทศไทย

ศิริประภา ศรีวิโรจน์” และ ปัทมนันท์ บุญอนอมศิริตัน (2563) ผลการศึกษามาตรการผ่อนปรน
ชั่วคราวทางบัญชีในสถานการณ์แพร่ระบาดของโควิด-19

พงษ์มนัส คีอด (2563) ผลการศึกษาผลกระทบของการแพร่ระบาดโรคไวรัสโคโรนา 2019 ต่อการ
ประกอบอาชีพบริการจัดส่งอาหาร